

LES MEVES TARDES AMB LA MARGUERITTE

Proposta didàctica de Ramon Breu

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original: *La tête en friche*

Direcció: Jean Becker

Guió: Jean-Loup Davadie i Jean Becker basat en la novel·la de Marie-Sabine Roger

Producció: Louis Becker para ICE 3, KJB Productions Studio Canal, France 3 Cinéma i DD Productions.

País: França

Any: 2010

Durada: 82 minuts
Música: Laurent Voulzy
Muntatge: Jacques Witt
Fotografia : Arthur Cloquet

Intèrprets: Gérard Depardieu (Germain); Gisèle Casadesus (Margueritte); François-Xavier Demaison (Gardini); Maurane (Francine); Patrick Bouchitey (Landremont); Jean-François Stévenin (Jojo); Claire Maurier (Madre); Sophie Guillemin (Annette).

SINOPSI

Les meves tardes amb la Margueritte ens explica la història de Germain, un home tosc que ronda els cinquanta anys, gairebé analfabet i que te cura de la seva estrofolària mare. Germain es guanya la vida venent les verdures del seu hort i amb feines ocasionals. Està atrapat en la vida que li ha tocat, fins que una tarda coneix la Margueritte (escrit amb dues t), i tot canvia. La Margueritte és una fràgil anciana, una delicada figureta de cristall que viu en una residència de vells. Però sota la seva delicada aparença hi ha una persona encara plena de vida, culta i molt curiosa, una apassionada lectora, un fet que fascina Germain, qui reconeix una mica avergonyit que llegir no és el seu. A diferència d'altres persones que ha conegut al llarg de la seva, Margeritte no se'n riu de la seva incultura, al contrari, l'anima a buscar en la lectura aventures i reflexions apassionants. Així que cada tarda els dos s'asseuen una estona en el mateix banc del parc, davant dels mateixos dinou coloms, i devoren llibres junts, a la seva manera; ella llegeix en veu alta i ell tanca els ulls i s'imagina les històries, vivint-les intensament, com si fossin pel·lícules en el seu cap.

RACCORD. NOTES PER AL PROFESSORAT

Les meves tardes amb la Margueritte es constitueix com una tendra apologia de l'ésser humà i d'una de les més altes cotes de la civilització, la lectura.

La trobada amb Margueritte anima Germain i li proporciona una nova energia. A través de la lectura es descobreix a si mateix i es veu transformant en algú més lliure i segur. És un canvi profund que està plasmat amb gran encert en la pel·lícula, naturalment i convincent, sense aquelles presses tan habituals en el cine i recolzat en l'excel·lent feina dels actors. És un fet digne d'elogi que tot i que el film dura menys d'una hora i mitja, a Becker li sobra temps no només per narrar-nos amb soltesa i precisió l'estreta relació que s'estableix entre aquests dos personatges tan dispars, sinó també per exposar-nos episodis significatius de la infantesa de Germain i presentar-nos el particular univers en que es mou.

Germain és un home que no ho va tenir fàcil i que no ha estat capaç d'aixecar-se dels cops (físics i psicològics) que va rebre de petit, fet que provoca que sigui un adult empetitit, acomplexat, insegur i incapaç d'expressar tot el que porta dins. En realitat, és intel·ligent. I posseeix una extraordinària capacitat per ser generós, per estimar les persones. Germain ens demostra que pot

ensenyar a Margeritte tant com ella a ell i que els dos poden enriquir-se amb els coneixements de l'altre.

El film es basa en la novel·la homònima de Marie-Sabine Roger, on una anciana lectora i un home amb poques llums traven una amistat mitjançant els llibres. La dona aconsegueix cultivar la ment de l'home (el títol original de la pel·lícula vindria a ser *El cap buit*) a través de la lectura en veu alta de diferents novel·les.

Becker ens alligona sobre la poca importància dels assumptes que consumeixen bona part dels nostre temps per cridar-nos l'atenció sobre els que realment són importants: els principis filosòfics grecs de veritat, bellesa i bondat. La posada en escena és senzilla, de fotografia i il·luminació càlida i amb un guió les seqüències del qual transcorren en una temporalitat lineal, amb l'excepció d'algun *flashback* sobre la infància de Germain.

Però el gran encert del realitzador és l'elecció dels seus protagonistes. Uns esplèndids Gérard Depardieu i Gisèle Casadesus amb unes escenes entre els dos que justifiquen per si soles l'existència del film. La presència de Depardieu omple els espais per on passa, com omple els fotogrames en els que apareix el seu cos descomunal i la seva gestualitat infantil.

Al voltant d'ells, de la seva història d'amistat, tendresa i interès intel·lectual, queda un retrat costumista amable de la França rural, una reivindicació de la relació materno-filial com a vincle últim de l'amor i una defensa tancada de la lectura com a font única i fiable del coneixement, com a ampliació de l'experiència humana. I és que com diu la professora Mari Carmen Díez comentant *Les meves tardes amb la Margueritte, encomanar les nostres passions, regalar una part del que tenim, poder prestar la veu i l'ànima a altres significa per a mi un fort sentiment de ser persona, que em fa ser sensible i crèdula a la vida.*

Elements de debat i relacions que es poden establir

- El plaer i els valors de la lectura.
- La literatura i el cinema com a formes de coneixement i reflexió.
- La generositat i l'amistat entre persones.
- La vellesa en les societats occidentals.
- L'atracció de la senzillesa i la vida quotidiana en l'art.
- El cinema europeu i les seves propostes temàtiques.
- El cine com a element de sensibilització.

Objectius formatius

- Conscienciar-se de les virtuts de la lectura.
- Aproximar-se al cinema europeu contemporani.
- Conèixer l'existència d'un estil cinematogràfic diferent al de Hollywood.

- Reflexionar sobre l'amistat, el respecte i la generositat entre les persones.
- Valorar els sentiments o principis morals o ideològics que mouen a cada personatge del relat.
- Apreciar els recursos expressius i narratius que fa servir el llenguatge cinematogràfic per contar-nos relats.

Criteris d'avaluació

- Visionar el film de manera atenta, correcta i respectuosa.
- Respondre a les qüestions de comprensió i del llenguatge audiovisual de forma reflexiva i interessada.
- Demostrar capacitat per relacionar i entendre les diferents problemàtiques plantejades en el film.
- Identificar els temes i subtemes de la pel·lícula.
- Llegir els textos de la proposta didàctica i realitzar adequadament les activitats.
- Participar de forma activa en els debats que es puguin suscitar.
- Demostrar una correcta expressió escrita i oral en les tasques proposades.

PROPOSTES PER A L'ALUMNAT

Activitats d'anàlisi del film

1. Escriviu la sinopsi del film.
2. Analitzem els principals personatges a través del quadre següent:

	Germain	Margueritte	La mare	Annette	Francine
Personalitat					
Evolució al llarg del film					
Aquest personatge em recorda a...					

3. Què ens vol transmetre el director, Jean Becker, amb aquesta història?
4. En la seva primera trobada, Margueritte li pregunta a Germain: *Li agrada llegir?*, i ell respon: *Ho vaig intentar, però no ho vaig aconseguir*. Què penseu que va dificultar l'accés a la lectura del protagonista?
5. Quins records té en Germain de la seva escola i del seu mestre? Creieu que poden haver-li marcat negativament la seva vida adulta?
6. Tot sovint, en Germain fica la pota. Es fa un embolic amb les paraules, a més els seus comentaris, encara que siguin benintencionats, no són massa afortunats. Té fama de no ser molt llest. Què us sembla a

vosaltres? Té, en canvi, altres valors? Per cert, què significa el títol original *La tête en friche*?

7. Què pensa en Germain de la seva mare? Es correspon la seva opinió als seus sentiments davant la mort de la mare?
8. Quan l'Annette vol quedar-se embarassada, Germain no ho veu clar i arriba a dir: *De què li serviria a un nen tenir un pare com jo, sense estudis, incapaç d'ajuntar tres paraules? Què podria oferir-li jo a aquest nen?* Recordeu la resposta de l'Annette. Esteu d'acord amb el que li diu la noia?
9. Margueritte li regala a Germain un diccionari. Què creieu que simbolitza el diccionari a la pel·lícula? Quina classe de problemes té el protagonista amb el diccionari? Por què diu que no està d'acord amb el diccionari? Què creieu que esperava del diccionari?
10. Davant de la malaltia de la vista de Margueritte, com reacciona en Germain? Creieu que tothom al món *amb fama d'intel·ligent*, a diferència de Germain, reaccionaria igual? Així doncs, què es el que diferencia, en realitat, a Germain de *molts llestos*?
11. Quan el nostre protagonista vol explicar-li a la Margueritte que serà pare, es troba que la dona ja no hi és a la residència perquè la seva família se l'ha emportat a una altra de condicions pitjors. Quina qüestió social planteja el film amb aquest fet?
12. Al final de la pel·lícula, després de veure com Germain i Margueritte retornen al poble, la càmera ens mostra la carretera, simbolitzant el camí de la vida. En aquest moment sentim una veu en off que diu, entre d'altres coses:

*En les històries d'amor
no sempre hi ha només amor.
A vegades no hi ha un t'estimo
I, no obstant, estimem.*

Comenteu aquestes paraules.

LLENGUATGE I TÈCNiques AUDIOVISUALS

(Vegeu <http://lenguatgecinematografic.wordpress.com/>)

1. A l'hora de confeccionar el guió hi ha directors que prefereixen dibuixar la idea per poder precisar pla a pla la composició, l'angle d'enquadrament, el decorat, la posició dels personatges... Després, en el moment del rodatge, es tractarà de que la càmera segueixi fidelment les instruccions visuals de la sèrie de dibuixos. Una sèrie que té el nom de *storyboard* i que cada vegada es fa servir més. Nosaltres realitzarem el procés invers: Escolliu qualsevol escena del parc on es troben la Margueritte i en Germain, i dibuixeu la seva corresponent *storyboard*.

2. Un *flash-back* és un recurs audiovisual que consisteix en que el relat s'atura i, a continuació, retrocedeix en el temps. A *Les meves tardes amb Margueritte* assistim a nombrosos *flash-backs* o salts cap enrere. Identifiqueu-los. Per cert, com li diríeu a les imatges dels llibres que llegeixen els protagonistes i que apareixen en pantalla?
3. La profunditat de camp és la zona entre un primer subjecte i un últim que apareixen enfocats de manera clara i nítida en el mateix pla. Permet que apareguin en un mateix enquadrament objectes o personatges que són a distàncies diferents de la càmera. Reviseu les primeres escenes del restaurant i localitzeu una utilització de la profunditat de camp on apareix una noia vestida de vermell i, al fons, Germain i un amic seu.
4. Fixeu-vos especialment en la funció de la música en els darrers 15 minuts del film. Què us sembla? Què aporta a la història?

UN TRÀVELING PER ... EL GUST PER LA LECTURA.

Proposem, a continuació, un passeig, un *tràveling* per tres textos de la mateixa manera que la Margueritte acompanya a en Germain pels llibres que li llegeix en el parc. En primer lloc, un text d'un llibre singular, *Una història de la lectura*, de l'escriptor argentí Alberto Manguel on ens ve a explicar l'enorme transcendència que té saber llegir i saber reflexionar sobre la lectura. I és que la lectura ens civilitza, ens renova, ens allibera... Ens proporciona el veritable progrés.

La segona lectura correspon a la novel·la d'Albert Camus, *La pesta*, un dels llibres que Margueritte llegeix a Germain. Publicat el 1947, explica la història d'uns treballadors mèdics que descobreixen el sentit de la solidaritat en la seva tasca humanitària a la ciutat algeriana d'Orà, mentre aquesta es assolada per una plaga. Camus ens parla de la solidaritat humana. La ciutat, envaïda per la pesta (la malaltia, el mal, la mort, l'absurd del mal), enclou en els seus terrenys a persones que lluiten contra ella i que estan decidides a acabar amb tot allò que pot entorpir i denigrar la vida humana. Exemples d'això són el metge Rieux i el seu company Tarrou. Amb *La pesta* Camus llença una de les seves màximes fonamentals: *En les persones hi ha mes coses dignes d'admiració que de menyspreu*. Una lectura més aprofundida porta a alguns comentaristes a veure en la novel·la una crítica a la restricció de les llibertats: Davant la malaltia, les autoritats van limitant els moviments dels seus habitants per protegir-los, tal com dictadures i governs prohibeixen les llibertats individuals pel miratge d'un bé superior. Sovint es llegeix *La pesta* com un tractament metafòric de la resistència francesa a l'ocupació nazi durant la Segona Guerra Mundial.

Finalment, el tercer text correspon a una forma alternativa de lectura: la lectura de les parets. Es tracta d'una petita sèrie de frases i consignes que es van popularitzar durant el Maig francès de 1968, una explosió revolucionària que va canviar les mentalitats d'Occident.

Lecturas liberadoras

En 1660, Carlos II de Inglaterra (...) conocido por su amor al placer y su aborrecimiento a los asuntos de Estado, decretó que el Consejo para las Plantaciones Extranjeras debía instruir a los indígenas, sirvientes y esclavos de las colonias británicas en los preceptos del cristianismo. (...) Creía que, como había enseñado Lutero, la salvación eterna dependía de la capacidad de cada persona para leer la palabra de Dios. Pero los británicos propietarios de esclavos no estaban convencidos. Les aterraba la idea de una *población negra que supiera leer y escribir* y que pudiera encontrar en los libros peligrosas ideas revolucionarias. No creían a quienes argumentaban que la lectura exclusiva de la Biblia reforzaría los vínculos sociales; se daban cuenta de que si los esclavos podían leer la Biblia también leerían panfletos abolicionistas, y que incluso en las Escrituras los esclavos podrían encontrar ideas incendiarias sobre rebelión y libertad. La oposición al decreto de Carlos II fue muy intensa en las colonias americanas y, más que en ningún otro sitio, en Carolina del Sur, donde un siglo después se promulgaron leyes muy estrictas prohibiendo que se enseñara a leer a los negros, tanto esclavos como hombres libres, leyes que permanecieron vigentes hasta mediados del siglo XIX.

(...) Saber leer no era, para los esclavos, pasaporte inmediato para la libertad, sino más bien la forma de acceder a uno de los instrumentos más poderosos de sus opresores: el libro. Los dueños de esclavos (como los dictadores, los tiranos, los monarcas absolutos y otros ilícitos detentadores del poder) creían firmemente en la fuerza de la palabra escrita. Sabían, mucho mejor que algunos lectores, que la lectura es una fuerza que requiere apenas unas pocas palabras para resultar aplastante. Alguien que es capaz de leer una frase es capaz de leerlo todo; más importante aún: el lector tiene ya la posibilidad de reflexionar sobre la frase, de actuar de acuerdo con ella, de darle un significado.

Alberto Manguel. (2007) *Una historia de la lectura*. Madrid: Alianza Editorial. Pàgines 385-388

La peste de Albert Camus

Els curiosos esdeveniments que constitueixen el tema d'aquesta crònica van produir-se a Orà l'any 194...En l'opinió general, no era aquell el seu lloc, ja que resultaven més aviat extraordinaris. A primera vista, Orà és, en efecte, una ciutat corrent i res més que una prefectura francesa de la costa algeriana.

He de confessar que la ciutat en si és lletja. D'aspecte tranquil, cal algun temps per adonar-se de què la fa diferent de tantes altres ciutats comercials de totes les latituds. ¿Com imaginariu, per exemple, una ciutat sense coloms, sense arbres i sense jardins, on no hi ha batecs d'ales ni remoreig de fulles, un lloc neutre, en una paraula? El canvi de les estacions no es fa visible sinó en el cel. La primavera s'anuncia només per la qualitat de l'aire o pels cistells de flors que els nois dels ravals hi porten a vendre; és una primavera que es ven als

mercats. Durant els estius, el sol encén les cases resseques i cobreix les parets amb una cendra grisa; aleshores no es pot viure sinó a l'ombra de les finestres tancades. La tardor, al contrari, és un diluvi de fang. El bon temps només arriba a l'hivern.

Una manera còmoda de conèixer una ciutat consisteix a esbrinar com treballen, com s'estimen i com moren els seus habitants. En la nostra, potser per efecte del clima, tot això es fa amb el mateix aire frenètic i absent. Per tant, un s'hi ensopeix i s'inclina a adquirir rutines adquirir rutines. Els nostres conciutadans treballen molt, però només per enriquir-se. S'interessen sobretot pel comerç i s'ocupen en primer terme, segons la seva expressió, de fer negocis. És clar que també s'agraden de les joies simples, i estimen les dones, el cinema i els banys de mar. Però ben sensatament, reserven els plaers per al dissabte a la tarda i el diumenge, i els altres dies de la setmana s'esforcen a guanyar molts diners. Cada tarda, quan pleguen dels despatxos, es citen als cafès, ramblegen pel mateix passeig o bé s'instal·len al balcó de casa seva. Els desigs del joves són violents i breus, i els vicis dels grans no van més enllà de les associacions de jugadors de boles, dels àpats de la companyonia i dels cercles on s'aposta fort a l'atzar de les cartes.

(...) El matí del 16 d'abril, el doctor Bernat Rieux, en sortir del seu gabinet, va ensopegar al mig del replà amb una rata morta. De moment, apartà l'animal sense preocupar-se de res més, i va baixar l'escala. Però, quan arribà al carrer, se li va acudir que aquell no era un lloc per a la rata, i va tornar enrere per avisar el porter. Davant la reacció del vell Miquel va comprendre més clarament com era d'insòlita la seva troballa. A ell, la presència de la rata morta li havia semblat simplement estranya, mentre que per al porter constituïa tot un escàndol. La posició d'aquest, a més a més, era categòrica: a la casa no hi havia rates. Per molt que el doctor li assegurés que n'hi havia una, i probablement morta, al replà del primer pis, la convicció de Miquel es mantenia ferma. No hi havia rates a la casa; per tant, aquella, algú la devia haver portada de fora. En resum, es tractava d'una broma.

Aquell mateix vespre, quan, a l'entrada de casa seva, Bernat Rieux buscava les claus abans d'entrar a la seva habitació, va veure sortir del fons obscur del corredor una rata enorme, de pelatge mullat i passa vacil·lant. L'animal s'aturà, va semblar que buscava l'equilibri, arrencà córrer cap al doctor, va parar-se de nou, es rebolcà mentre feia un xiscle, i per fi va quedar estesa, traint sang pels morros, entreoberts. El doctor va contemplar-la un moment, i de seguida pujà a casa seva.

(...) L'endemà, 17 d'abril, a les vuit del matí, quan el doctor sortia, el porter va parar-lo i se li va queixar que alguns bromistes de mal gust haguessin deixat tres rates mortes al mig del corredor. Segurament les havien caçades amb grans rateres, perquè estaven plenes de sang. El porter s'havia estat una estona llarga a la porta, amb les rates agafades per les potes i esperant que els culpables es traïssin amb algun sarcasme. Però no havia passat res.

Intrigat, Rieux es va decidir a començar les visites pels barris extrems, on vivien els seus clients més pobres. L'arreglada de les escombraries s'hi feia tard, i

l'auto, que corria al llarg dels carrers rectes i polsosos d'aquell barri, fregava els caixons de deixalles alineats al caire de la voravia. En un dels carrers que travessava, el doctor va comptar una dotzena de rates llençades sobre les deixes de llegums i els papers bruts.

Albert Camus (1986) *La peste*. Barcelona. Edicions 62. P. 9-14.

Llegir les parets

- *Tot el poder per als consells obrers.*
- *La barricada tanca el carrer, però obre el camí.*
- *Milionaris de tots els països uniu-vos, el vent bufa.*
- *L'anarquia sóc jo.*
- *Prohibit prohibir. La llibertat comença amb una prohibició, la de perjudicar la llibertat dels altres.*
- *No estoc al servei de ningú.*
- *Ni mestre ni Déu. Déu, soc jo.*
- *Obrim les portes dels asils, de les presons i de les facultats.*
- *Treballador, tens vint-i-cinc anys però el teu sindicat és del segle passat.*
- *De Gaulle NO, Mitterrand NO, Poder popular SI.*
- *Oblideu tot el que heu après, comenceu a somniar.*
- *Viure en el present.*
- *Siguem realistes, demanem l'impossible.*
- *Exagerar és començar a inventar.*
- *La imaginació al poder.*

Citacions extretes de *Les Murs ont la parole*. Paris. Tchou, 1968 en Biosca, G. y Clavijo, C. (1993) *Cambio y diversidad en el mundo contemporáneo*. Barcelona: Editorial Graó. P. 294-295. Traducció de l'autor.

Activitats

1. Per què penseu que els propietaris dels esclaus es van oposar de forma tan vehement a que els negres sabessin llegir?
2. Quines diferències trobeu entre una persona que sàpiga llegir i una altra analfabeta?
3. Busqueu informació sobre les idees d'Albert Camus i expliqueu-les a classe.
4. Quines frases del text de Camus apareixen en el film?
5. Analitzeu els continguts de les frases que foren escrites en els murs de París durant la revolta estudiantil i popular de maig de 1968. Quin tipus de societat rebutjaven? Quins ideals manifestaven?
6. Busqueu informació sobre els fets de maig del 68 i les seves repercussions a Espanya. Podeu investigar en hemeroteques en línia.
7. Realitzeu una enquesta entre persones que foren joves el 1968. Recolliu les seves opinions i els seus records sobre:
 - La influència que van tenir aquells ideals en la seva vida privada.

- Les repercussions del maig francès en el moviment estudiantil de la seva ciutat.

Zona Web

http://es.wikipedia.org/wiki/La_pestes_%28novela%29

<http://llenguatgecinematografic.wordpress.com/> <http://translate.google.es/>

<http://www.golem.es/mistardesconmarqueritte/>

<http://peliculas.labutaca.net/tardes-con-marqueritte>

<http://www.blogdecine.com/cine-europeo/mis-tardes-con-margeritte->

[conmover-relato-de-amistad-y-descubrimiento](http://www.blogdecine.com/cine-europeo/mis-tardes-con-margeritte-conmover-relato-de-amistad-y-descubrimiento)

http://www.solidaridad.net/articulo2758_ enesp.htm

http://es.wikipedia.org/wiki/Alberto_Manguel

<http://www.alberto.manguel.com/>

<http://sobrehistoria.com/el-mayo-frances-del-68/>

http://www.youtube.com/watch?v=hnF_7_tdXhk

<http://www.youtube.com/watch?v=eFMwEbwjKbA>